

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการการศึกษาสถานภาพความรู้เรื่อง “ความเปลี่ยนแปลงทาง
เศรษฐกิจและสังคมของไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์”

โดย ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร

29 กุมภาพันธ์ 2559

สัญญาเลขที่ RDC5880004

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการการศึกษาศาณภาพความรู้เรื่อง “ความเปลี่ยนแปลงทาง
เศรษฐกิจและสังคมของไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์”

ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร นักวิจัยอิสระ

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

รหัสโครงการ: RDC5880004

(Project Code)

ชื่อโครงการ โครงการการศึกษาศถานภาพความรู้เรื่อง “ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
และสังคมของไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์”

Project Title: “The Economic and Social Transformation of Thailand from Historical
Perspective: The Status of Knowledge Project”

ชื่อนักวิจัย: ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร นักวิจัยอิสระ

Investigator

E-mail Address : pwinai@gmail.com

ระยะเวลาโครงการ: 1 กันยายน 2558 ถึง 29 กุมภาพันธ์ 2559

Project Period

เนื้อหางานวิจัยประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีทดลอง ผลการทดลอง สรุปและวิจารณ์
ผลการทดลอง และข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

คำหลัก : สถานภาพงานวิจัย ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ อาศรมนักวิจัย สหสาขาวิชา

Keywords

บทคัดย่อ

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยแบบกำหนดหัวข้อเรื่อง “ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์” เกิดขึ้นจากคำริของที่ประชุมเมธีวิจัยอาวุโสสกว. สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรม โดยมีจุดประสงค์ที่จะเพิ่มสัดส่วนนักวิจัยรุ่นใหม่และรุ่นกลางสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรมที่สมัครขอรับทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้ได้ถึงหรือเกินกว่าร้อยละ 10 ของทุนที่จัดสรรในแต่ละปี ที่ประชุมเมธีวิจัยอาวุโสสกว. ได้ให้ความเห็นชอบโครงการ วิจัยหลักแบบกำหนดกรอบและประเด็นวิจัยสำคัญใน 6 อาณาบริเวณ และให้เริ่มต้นด้วยโครงการวิจัย “ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์” โดยดำเนินการเป็นสองขั้นตอนก่อนตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ นั่นคือ ประชาสัมพันธ์โครงการและคัดเลือกนักวิชาการเข้าร่วมโครงการ (ระยะเวลา 3 เดือน) และการสำรวจสถานภาพความรู้ในปัจจุบัน (status of knowledge / current state of study) ในรูปของ review article หรือ บทความปริทรรศน์เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่นักวิจัยรุ่นใหม่ได้เสนอไว้ โดยมีองค์ประกอบดังนี้ ความสำคัญและขอบเขตของประเด็นวิจัยที่ชัดเจน การสำรวจงานวิจัยที่มีผู้ทำไว้แล้วมีมากน้อยเพียงใดและมุ่งเน้นประเด็นใดเป็นประเด็นหลัก การอภิปรายเปรียบเทียบคุณูปการจากงานวิจัยที่มีผู้ทำไว้แล้ว การประเมินความก้าวหน้าในการขยายพรมแดนความรู้ใหม่ วิธีวิทยาและแนวทางการศึกษา และสำคัญยิ่งคือ คุณูปการที่จะช่วยเติมช่องว่างความรู้ให้แก่ส่วนที่ยังขาดอยู่ การดำเนินงานในขั้นตอนที่สองเสร็จสิ้นลงตามกำหนดและได้ผลงานวิจัยประเมินสถานภาพความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทยจำนวน 19 เรื่อง ซึ่งจะนำเสนอในรูปของสื่อดิจิทัลและหนังสือ พร้อมทั้งการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยหนึ่งครั้ง

Abstract

“The Economic and Social Transformation of Thailand in Historical Perspective” is a directed research project proposed and approved by TRF Senior Research Scholars in one of the meetings organized by TRF’s Academic Section early in 2015. It is one of six principal research programmes conceived as a stimulus for young and middle-level researchers to apply for grants earmarked by the Thailand Research Fund (TRF) in the fields of humanities, social sciences, and arts. This is also part of an attempt to narrow the gap between those applying for grants in these three areas up to 10 % *vis-à-vis* sciences and technology as allotted by the agency. In connection with this, it has been argued that the launching of the six principal directed research programmes will prove that humanities, social sciences, and arts, can play a vital role in the understanding of Thailand in times of crises. Researches in these fields, not only reflect the true nature of crises Thailand is facing, but also lay bare the deep-rooted causes of the problems that need to be remedied.

The present project: “The Economic and Social Transformation of Thailand in Historical Perspective” has been selected first of all for its academic stimulus and policy applicability. According to plan, the project was to be implemented in two phases. The initial phase (June to August 2015), involved five meetings in Bangkok, Hat Yai, Ubol, and Chiangmai, to publicize its existence and recruit participants in the project. In all, these meetings attracted 120 university lecturers, but, however, 27 young researchers were admitted on the basis of their full proposal. It was originally hoped that 15–20 participants would be selected for the researchers’ workshop under the supervision of a team of senior mentors.

In the second phase, in order to initiate interdisciplinary inquiry, it was proposed that participants in the project be given a grace period of six months to produce a review article focussing on the current state of study of the topic each one wants to pursue. Considering the 6-month period allowed, the second phase of the project can be acclaimed as a successful one with 23 young researchers producing 19 research papers of acceptable to commendable quality. Many of these papers lead the way into unexplored areas of Thai economic and social history, while others help to clarify the factors underlying the economic crisis of present-day Thailand.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

โครงการวิจัยแบบกำหนดหัวข้อเรื่อง “ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของ ไทยในปรัทรรศน์ประวัติศาสตร์ (ระยะที่ 1: การจัดประชุมประชาสัมพันธ์ ระดมความคิด และ สรรหานักวิจัยรุ่นกลางและรุ่นใหม่เข้าร่วมอาศรมนักวิจัย) เป็นช่วงแรกของการดำเนินการ โครงการขนาดใหญ่เชิงสหสาขาวิชาเพื่อวัตถุประสงค์หลักสองประการ ประการแรกเพื่อให้ สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในการเพิ่มจำนวน นักวิจัยรุ่นใหม่และรุ่นกลางให้มีสัดส่วนมากขึ้น และประการที่สอง เพื่อสร้างผลงานวิจัยที่ ชัยบขยายพรมแดนความรู้ใหม่ ช่วยให้เข้าใจรากฐานของวิกฤตเศรษฐกิจของไทย และมี นัยสำคัญเชิงนโยบายต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากโครงการนี้เป็นโครงการใหญ่เกี่ยวข้อง กับการทำงานร่วมกันของอาจารย์มหาวิทยาลัยในสาขาต่างๆ จำนวน 20-25 คน และยัง ต้องการความเป็นเอกภาพตามหัวข้อวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนั้น จึงมีการกำหนดแผนดำเนินการ เป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1: ระยะดำเนินการ 3 เดือน (มิถุนายน-สิงหาคม 2558) เป็นช่วงของ การศึกษาความเป็นไปได้ (feasibility study) ปัญหาและอุปสรรค การประชุมทำความเข้าใจ กับนักวิจัยรุ่นใหม่และรุ่นกลาง และการคัดเลือกนักวิจัยที่มีคุณสมบัติเข้าร่วมโครงการ

ระยะที่ 2: ระยะดำเนินการ 6 เดือน (กันยายน 2558-กุมภาพันธ์ 2559) เป็น ช่วงเวลาที่ให้นักวิจัยรุ่นกลางและรุ่นใหม่ทำงานวิจัยเบื้องต้น คือ การสำรวจสถานการณ์ ความรู้ปัจจุบันของหัวข้อเรื่องที่ต้องการทำงานวิจัยต่อยอด ทั้งนี้ คาดว่าจะได้งานวิจัยใน รูปแบบของบทความปริทรรศน์ (review article) จำนวนราว 20 เรื่อง

ระยะที่ 3: ระยะดำเนินการ 18 เดือน (มีนาคม 2559-สิงหาคม 2560) เป็นช่วง เวลาที่ผู้รับทุนทำงานวิจัยในหัวข้อที่ได้รับมอบหมายโดยได้รับคำปรึกษาจากคณะผู้ทรง คุณวุฒิทุกเดือน

รายงานการสิ้นสุดการดำเนินการฉบับปัจจุบันนี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระยะที่

2

2 ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมผสาน มีทั้งการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ การใช้ แบบสอบถาม การใช้ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็น

3 ผลการดำเนินงานของโครงการ

การดำเนินงานในระยะที่ 2 ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ไม่ว่าในการกระตุ้นนักวิจัยให้ทำงานร่วมกันในลักษณะของสหวิชาการ และในการผลิตผลงานวิจัยสำรวจสถานภาพความรู้ปัจจุบันของประเด็นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย นักวิจัยที่ร่วมโครงการจำนวน 21 ท่านสามารถเสนอผลงานได้ครบถ้วนตามกำหนดจำนวน 19 เรื่อง

4 สรุปและอภิปรายผล

การดำเนินงานในระยะที่ 2 เป็นไปตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเห็นว่า ควรใช้เวลาปรับตัวสำหรับนักวิจัย 6 เดือนนั้น เพราะส่วนใหญ่ไม่เข้าใจหรือเขียนเอกสารข้อเสนองานวิจัยเบื้องต้น (concept paper) ไม่เป็น ในขณะที่การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์อยู่ในระดับพอใช้เท่านั้น เนื่องจากนักวิจัยเกือบทั้งหมดเขียน literature review (สถานภาพความรู้ปัจจุบัน) ไม่เป็น จึงเป็นโอกาสที่จะให้นักวิจัยสำรวจสถานภาพความรู้ที่สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการวิจัยและนำเสนอในรูปแบบเอกสารงานวิจัยจำนวน 30 หน้า ในการประชุมประจำเดือน นักวิจัยได้เสนอรายงานความก้าวหน้าต่อผู้ทรงคุณวุฒิและได้ปรับเปลี่ยนประเด็นและเนื้อหาการวิจัยให้ตรงจุดประสงค์มากขึ้น

เมื่อสิ้นสุดโครงการฯ ระยะที่สองลง นักวิจัยรุ่นกลางและรุ่นใหม่ได้ส่งเอกสารงานวิจัยที่ได้รับมอบหมายครบทั้ง 19 เรื่อง ซึ่งมีมาตรฐานในระดับยอมรับได้ถึงขั้นดีมาก ประเด็นการวิจัยหลายเรื่องเป็นการหันสู่ทิศทางใหม่ เช่น ประวัติศาสตร์ธุรกิจ ประวัติศาสตร์กลุ่มทุนท้องถิ่น ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจส่วนภูมิภาค และประวัติศาสตร์เศรษฐกิจในมุมมองของโครงสร้างพื้นฐานและกฎหมาย ในหลายหัวข้อเรื่อง พัฒนาการทางเศรษฐกิจได้มีมิติทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ประเด็นหลักเหล่านี้แตกต่างไปจากงานวิจัยประวัติศาสตร์เศรษฐกิจก่อนนี้ซึ่งเน้นประวัติศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนเป็นหลัก

อนึ่ง ในการดำเนินการระยะที่สอง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้การสนับสนุนเฉพาะงบประมาณดำเนินการ เพราะฉะนั้น นักวิจัยจึงไม่ได้รับค่าตอบแทนเลย

5 กิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

5.1 การบรรยายของวิทยากรพิเศษและผู้ทรงคุณวุฒิ

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ มีแนวคิดที่จะให้นักวิจัยร่วมคณะมีโลกทัศน์ทางวิชาการกว้างขวางขึ้นโดยเฉพาะการทำงานวิจัยเชิงสหสาขาวิชา ดังนั้น ในการประชุมอาศรมนักวิจัยแต่ละเดือนจึงได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากภายในและภายนอกมาบรรยายพิเศษในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและพัฒนากการทางเศรษฐกิจของไทย

5.2 การจัดประชุมวิชาการ

เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์โครงการวิจัย “ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

ของไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์” ที่จะดำเนินการต่อไป (มีนาคม 2559-กุมภาพันธ์ 2562) โครงการวิจัยจะได้จัดการประชุมทางวิชาการเพื่อให้นักวิจัยได้เสนอรายงานเรื่อง “สถานการณ์ความรู้ปัจจุบันเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย” ในวันพฤหัสบดีที่ 28 และศุกร์ที่ 29 เมษายน ณ ห้องประชุมชั้น 6 อาคารศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ถนนบรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 100 คน (ดูในภาคผนวก)

6. ปัญหาและอุปสรรค (ถ้ามี)

–

ภาคผนวก

รายงานการประชุม

โครงการ “ศึกษาศานภาพความรู้เรื่องความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์” ครั้งที่ 1 ในวันอังคารที่ 20 ตุลาคม 2558

ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 15 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร	หัวหน้าโครงการฯ
2. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจตนา นาควัชระ	ที่ปรึกษาโครงการฯ
3. ดร. เดช บุญนาค	ที่ปรึกษาโครงการฯ
4. รองศาสตราจารย์ ดร. ชีรวัด ณ บ่อมเพชร	ที่ปรึกษาโครงการฯ
5. ศาสตราจารย์ ดร. สดชื่น ชัยประสาธน์	ที่ปรึกษาโครงการฯ
6. รองศาสตราจารย์ ดร. สมปอง คล้ายหนองสรวง	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
7. อาจารย์กมลทิพย์ ธรรมกิระติ	นักวิจัย
8. อาจารย์ ดร. กัลยาณี ทองเลี่ยมนาค	นักวิจัย
9. อาจารย์ ดร. จันทิมา บรรจงประเสริฐ	นักวิจัย
10. อาจารย์จิรวุฒิ หลอมประโคน	นักวิจัย
11. อาจารย์ ดร. จิราธร ชาดิศิริ	นักวิจัย
12. อาจารย์ ดร. เจสสิกา เวชบรรยงรัตน์	นักวิจัย
13. นางสาวชลธิชา ขุนทอง	นักวิจัย
14. นายชัยพงษ์ สำเนียง	นักวิจัย
15. อาจารย์ธิษณา วีระเกียรติสุนทร	นักวิจัย
16. อาจารย์ธีรพร พรหมมาศ	นักวิจัย
17. อาจารย์ ดร. เนตรดาว เกาถวิล	นักวิจัย
18. อาจารย์พิมพ์อุมา ธีญธนกุล	นักวิจัย
19. อาจารย์เพชรรุ่ง เทียนปิวโรจน์	นักวิจัย
20. อาจารย์ลลิตา ภาคเมธาวี	นักวิจัย
21. นายวาทัญญู พักทอง	นักวิจัย
22. อาจารย์วิบูล สันธุมลย์	นักวิจัย
23. อาจารย์วีระพงศ์ ยศบุญเรือง	นักวิจัย
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภการ สิริไพศาล	นักวิจัย

25.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศรี ชัยวณิชยา	นักวิจัย
26.อาจารย์อภิรักษ์ สงเคราะห์	นักวิจัย
27.ผู้ช่วยศาสตราจารย์อสิสา เลี้ยงรื่นรมย์	นักวิจัย
28.อาจารย์อังศุรักษ์, พรหมสุวรรณ	นักวิจัย
29.อาจารย์ ดร.อุณาโลม จันทร์รุ่งมณีกุล	นักวิจัย
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รติวัลย์ วัฒนสิน	ผู้ขอเข้าร่วมรับฟังการประชุม
31. นางสาวนฤมลภพวรรณ จันทร์ผ่องจินดา	ผู้ขอเข้าร่วมรับฟังการประชุม

ผู้ลาประชุม

1. ศาสตราจารย์ ดร. ฉัตรทิพย์ นาถสุภา	ที่ปรึกษาโครงการฯ
2. ศาสตราจารย์ ดร. มิ่งสรรพ ขาวสะอาด	ที่ปรึกษาโครงการฯ
3. ศาสตราจารย์ ดร. ธเนศร์ อารมณ์สุวรรณ	ที่ปรึกษาโครงการฯ
4. ศาสตราจารย์ ดร. เมธี ครองแก้ว	ที่ปรึกษาโครงการฯ
5. ศาสตราจารย์ ดร. ผาสุก พงษ์ไพจิตร	ที่ปรึกษาโครงการฯ
6. ศาสตราจารย์ ดร. อารยะ ปรีชาเมตตา	ที่ปรึกษาโครงการฯ
7. ดร. ศุภฤติ ถาวรยุติการต์	นักวิจัย
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูมินทร์ บุตรอินทร์	นักวิจัย
9. นายภูวิน บุญยะเวชชีวิน	นักวิจัย

เริ่มประชุมเวลา 09.00 น.

ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร ประธานและหัวหน้าโครงการวิจัย เปิดการประชุมและนำหนังสือ **ไม่แตกกอ-ไม่ออกกอ** มามอบให้เป็นอภิธานการแก่นักวิจัยท่านละ 1 เล่ม จากนั้นดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระดังต่อไปนี้

ระเบียบวาระที่ 1 เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

1) ดร. วินัย แจ้งต่อที่ประชุมว่า ในการประชุมครั้งนี้มีผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมประชุมด้วยได้เพียง 2 ท่าน และเป็นที่น่ายินดีที่ทางโครงการฯ ได้รับเกียรติจากศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจตนา นาควัชระ และ ดร. เตช บุนนาค อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิท่านอื่นๆ ติดภารกิจอยู่ต่างประเทศ และติดภารกิจสำคัญที่ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมได้ เช่นเดียวกับอีก 2 ท่านที่มีปัญหาสุขภาพ

จากนั้น ดร. วินัย ขอให้นักวิจัยแต่ละท่านแนะนำตัวเองและแจ้งหัวข้อวิจัยที่ศึกษาต่อที่ประชุมอีกครั้ง ทั้งนี้ มีนักวิจัยสองท่าน คือ ดร. ธนพร จันทรกระจ่าง และ ดร. กัลยาณี ทองเลี่ยมนาถ ที่เข้าร่วมเป็นครั้งแรก หลังการแนะนำตัว ดร. วินัย แจ้งต่อที่ประชุมว่า ได้เรียนเชิญศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจตนา นาควัชระ มาร่วมประชุมในครั้งนี้ เนื่องจากท่านเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านวิจัยมาก และเพิ่งกลับมาจากการทำวิจัยที่ประเทศเยอรมนี เมื่อไม่กี่วันมานี้ โดยมีความตั้งใจที่จะให้ท่านเล่าถึงความเคลื่อนไหวทางวิชาการในโลกตะวันตกที่กำลังดำเนินไปในทิศทางใด ส่วน ดร. เตช บุณนาถ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่กระทรวงต่างประเทศมาโดยตลอด แต่ไม่เคยทิ้งวิชาที่เรียนมา คือ ประวัติศาสตร์

ดร. วินัย เชิญศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจตนา บรรยายถึงประสบการณ์ของท่านในฐานะนักวิจัยหลายประเด็น สรุปได้ดังนี้

- นักวิชาการไทยในปัจจุบันมักจะภาคภูมิใจที่จะแสดงความรอบรู้เรื่องทฤษฎีต่างๆ ของตะวันตก โดยไม่ได้ให้ความสนใจแก่ข้อมูลขั้นต้น นั่นคือทำตนเป็นนักบริโคทฤษฎี (ทั้งๆ ที่อาจจะไม่เข้าใจแก่นแท้ของเจ้าของทฤษฎี) หรือเป็นการบริโคทฤษฎีขั้นที่สอง ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจตนา ได้ยกอุทาหรณ์เรื่องนี้นักวิชาการในสหรัฐอเมริกา ทฤษฎีของนักคิดฝรั่งเศสบางท่านไปศึกษาและเผยแพร่ในประเทศนั้น เมื่อคนไทยไปเรียนที่สหรัฐอเมริกาก็รู้สึกตื่นเต้นเหมือนนักวิชาการอเมริกันไปด้วย โดยที่ในวงการวิชาการฝรั่งเศสเองอาจงงงายว่าทำไมไม่เอาทฤษฎีของคนที่สำคัญกว่านั้นไปศึกษา
- อาจารย์เจตนาได้ให้ข้อคิดว่า แทนที่นักวิชาการไทยจะเป็นนักบริโคทฤษฎี ควรเป็นผู้สร้างทฤษฎี พร้อมทั้งให้ข้อคิดว่าคนที่สร้างทฤษฎีได้ต้องมีประสบการณ์ จากการศึกษาค้นคว้าขั้นต้น นักวิชาการไทยยังเข้าใจผิดอยู่มากว่าในสังคมตะวันตกเต็มไปด้วยผู้ท้อปทฤษฎี นักวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ยังต้องเข้าค้นคว้าข้อมูลในหอจดหมายเหตุ
- ท่านอาจารย์เจตนาเล่าถึงนักไวโอลินอายุ 90 ซึ่งฝึกปรือตัวโน้ตพื้นฐานอยู่ตลอดเวลา และเมื่อมีผู้ถามท่านผู้นั้นว่า เหตุใดจึงยังทำเช่นนั้นอยู่ แทนที่จะเล่นเพลงยากๆ นักดนตรีชราตอบว่า “ผมคิดว่าผมยังคงต้องพัฒนาตัวเองอยู่” เพราะฉะนั้น นักวิจัยต้องทำงานพื้นฐานนั่นคือ การ ศึกษาข้อมูลขั้นต้น โดยไม่หยุดหย่อน และนักวิจัยต้องทำงานตลอดชีวิต

3) หลังเสร็จสิ้นการบรรยายพิเศษของศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจตนา ดร. วินัย ได้นำวีดิทัศน์การบรรยาย ของคุณเฉลิมพล ปุณโณทก ซึ่งมียาวประมาณ 10 นาที มาเปิดให้ที่ประชุมร่วมชมและวิเคราะห์ การบรรยายดังกล่าวมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

- คนไทยดูเหมือนมีคนเก่งจำนวนมาก เช่น นักเรียนไทยที่ไปแข่งขันระดับนานาชาติ

สามารถคว้าเหรียญรางวัลจำนวนมาก แต่ว่าหายไปไหนกันหมด ทำไมไม่มีผลงานที่อาจเป็นอนุสาวรีย์ สำหรับคนรุ่นต่อไป

- คนเก่งที่หายไปนั้น ไม่ได้หายไปไหน แต่ไปขึ้นหิ้ง หิ้งที่ว่ำนั้น คือ ถูกดุดกสิ้นหายไปจากระบบราชการ หรือไม่มีโอกาสที่ได้ใช้ความสามารถ หรือมีความภาคภูมิใจเพียงแค่ว่าผลิตผู้แข่งขันรุ่นใหม่ในมหาวิทยาลัย กับส่วนหนึ่งถูกปลุกฝังจากอาจารย์ในมหาวิทยาลัยให้มีความภาคภูมิใจและรู้สึกโก้ที่จะไปทำงานในบริษัทข้ามชาติใหญ่ๆ คุณเฉลิมพลได้ชี้ให้เห็นว่า สิ่งที่ขาดหายไป คือ การขาดผู้ประกอบการ ถ้ามีผู้ประกอบการที่คิดสร้างสรรค์รวบรวมคนเก่งเข้ามาและพัฒนาความรู้ และได้ใช้ศักยภาพของตน การประกอบการนั้นก็สามารถประสบความสำเร็จ ได้ แม้จะมีอุปสรรคในระยะต้นบ้างก็ตาม

เมื่อชมวีดิทัศน์แล้ว ดร. วินัย ได้ขอคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้เข้าประชุมทั้งหมด ดร. เตช ได้แสดงความคิดเห็นเป็นท่านแรกว่า ปัญหาการประกอบการเกี่ยวข้องกับนโยบายการส่งเสริมของรัฐ ในอดีตคนไทยเคยผลิตปิ่นส่งไปขายญี่ปุ่นในสมัยรัชกาลที่ 6 ทั้งนี้ พลตรีถวิล อยู่เย็น ยังเคยเล่าให้ท่านฟังว่าสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ประเทศไทยสามารถผลิตลูกปืนใช้เองด้วย ปัจจุบัน จีน อินเดีย มาเลเซีย แม้แต่กัมพูชา มีนโยบายผลิตรถที่เป็นสัญลักษณ์ของชาติ ในหลายกรณี การที่รัฐเข้าไปเป็นผู้ประกอบการเองก็ไม่อาจประสบความสำเร็จและอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด เช่น รถยนต์ยี่ห้อโปรตรอนรุ่นต่างๆ ที่ผลิตในมาเลเซีย ใช้ชิ้นส่วนที่ผลิตในประเทศเพียงร้อยละ 14 ส่วนที่เหลือนำเข้าจากบริษัทมติซูบิชิของญี่ปุ่น แต่รัฐบาลมาเลเซียก็พยายามประกาศว่าเป็นรถที่ผลิตขึ้นเอง ส่วนรถที่ประกอบในประเทศไทยใช้ชิ้นส่วนที่ผลิตในประเทศไทยมากกว่าร้อยละ 50 ความแตกต่าง คือ การผลิตรถในประเทศไทยเป็นของภาคเอกชนล้วนๆ

ดร. วินัย ได้ตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า เมื่อ 40 ปีก่อน ได้มีบริษัทของคนไทยผลิตวิทยุและโทรทัศน์ยี่ห้อบราวน์ฟุ้ง ซึ่งส่งไปขายที่ประเทศเยอรมัน เนื่องจากคนไทยเห่อของนอก จนทำให้กิจการของผู้ประกอบการไม่ประสบความสำเร็จ เพราะภาครัฐไม่ได้ให้ความสนับสนุน ซึ่ง ดร. เตช กล่าวเสริมว่า ครั้งหนึ่งมีชาวเยอรมันซึ่งเข้ามามีส่วนดูแลโรงแรมโอเรียนเต็ล ก็ได้ติดตั้งโทรทัศน์บราวน์ฟุ้ง ในห้องพักทุกห้อง แต่คนไทยกลับไม่ได้ใช้โทรทัศน์ยี่ห้อนี้ อาจเห็นว่าผลิตในประเทศ นอกจากนี้ ยังเล่าถึงประสบการณ์ว่าเมื่อประมาณ ค.ศ. 1973 ท่านมีโอกาสได้ไปที่กรุงโซล เกาหลีใต้ กับคณะของอดีตรัฐมนตรีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เห็นได้ชัดว่าเกาหลีใต้ยังอยู่ในภาวะกึ่งสงครามและยังค่อยพึ่งสัญญาณหลบภัยกันอยู่ อุตสาหกรรมของเกาหลีใต้ก็ยังไม่ได้รุ่งเรือง แต่ในปัจจุบันนี้มีความแตกต่างกันระหว่างไทยกับเกาหลีอย่างเหลือเชื่อ โจทย์ในการวิจัย คือ มีปัจจัยอะไรที่ทำให้ประเทศอย่างเกาหลีใต้ ได้หวน สิงคโปร์ พยานขึ้นในทางเศรษฐกิจและกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม ในขณะที่พวกเรายังพุดกันถึงการที่ประเทศไทยติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง (middle-income trap)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. สดชื่น ชัยประสาธน์ แสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมเช่นกัน โดยอ้างถึงที่ศาสตราจารย์ ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณที่เคยกล่าวว่า นายทุนไทยมีแนวโน้มที่จะลงทุนในภาคพาณิชยกรรมมากกว่าภาคอุตสาหกรรม ซึ่งให้ผลกำไรที่ชัดเจนแน่นอนกว่า เช่น การกว้านซื้อที่ดินเพื่อพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ หรือการลงทุนด้านโมเดิร์นเทรด (modern trade) สำหรับระบายสินค้าอุปโภคบริโภค แต่ไม่ยอมลงทุนด้านอุตสาหกรรม ซึ่งอาจเกิดจากอุปสรรคหลายประการ เช่น ระบบการศึกษาไทยไม่ได้ผลิตช่างฝีมือระดับชำนาญการ และฝีมือระดับกลาง ดร. วินัย ได้แสดงความคิดเห็นว่าปัจจัยทางวัฒนธรรมมีส่วนอย่างมากต่อพัฒนาการด้านอุตสาหกรรม ศาสตราจารย์โจเซฟ นีแดม (Joseph Needham) นักวิทยาศาสตร์สาขาฟิสิกส์ แห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ซึ่ง ผันตัวมาเป็นนักประวัติศาสตร์อารยธรรมโบราณ เฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้เขียนหนังสือขึ้นมาชุดหนึ่งชื่อว่า **Science and Civilization in China** เพื่อวิเคราะห์ว่า เพราะเหตุใดจีนซึ่งล้าหน้าชาติตะวันตกในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาจนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 15 จึงได้ล้าหลังกว่ายุโรปเป็นอันมาก เมื่อมาถึงในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ศาสตราจารย์โจเซฟ อธิบายว่า คนจีนเป็นชาติที่เก่งในทางปฏิบัติ แม้วัฒนธรรมจีนจะดูถูกชนชั้นพ่อค้าว่าเป็นพวกเอาเปรียบสังคม แต่ในความเป็นจริงพ่อค้ากลับเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญที่สุดในสังคมจีนกลุ่มหนึ่ง ต่อมาแนวคิดถอยหลังเข้าคลองของลัทธิขงจื๊อใหม่ สำนักจูซี ที่ราชสำนักจีนได้รับมาเป็นปรัชญาประจำชาติกลับทำให้จีนล้าหลังขาดสปิริตของการแสวงหาความรู้ใหม่ ในขณะที่โลกตะวันตกเป็นโลกเปิดของทะเลเมดิเตอร์เรเนียนที่คนกลุ่มต่างๆ สัญจรไปมาแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์กันมาก จึงทำให้เกิดจินตนาการและนักคิด นักปรัชญามาก และคนในแง่อารยธรรมตะวันตกจึงเก่งในทางทฤษฎี อย่างไรก็ตาม ทั้งสองอารยธรรมมีสิ่งร่วมกัน คือ พาณิชยกรรม ศาสตราจารย์จอห์น ฮิกส์ (Sir John R. Hicks) นักเศรษฐศาสตร์ผู้ได้รับรางวัลโนเบล ได้กล่าวไว้ในหนังสือ **The Theory of Economic History** ว่ามีอยู่เพียงสองเขตภูมิศาสตร์ของโลกที่มีลักษณะคล้ายกัน คือ ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและบริเวณอ่าวไทยผนวกกับทะเลจีนใต้ ซึ่งเป็นเขตพาณิช-ยกรรมหลักของตะวันตกและตะวันออก ในกรณีหลังการค้าโพ้นทะเลของจีน จะผูกพันกับทะเลจีนใต้และบริเวณอ่าวไทย ยังมีปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มองข้ามไม่ได้ คือ ลัทธิขงจื๊อให้ความสำคัญแก่การศึกษา ความกตัญญูและการลงทุนในลักษณะงงสี ทั้งนี้ การทุ่มเทในการศึกษาคัมภีร์ของลัทธิขงจื๊อได้เปลี่ยนไปเป็นวิทยาการของตะวันตกภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมในทศวรรษ 1960 และการเปิดประเทศในทศวรรษ 1970 ทำให้จีนก้าวกระโดดขึ้นมาเป็นระบบเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับสองของโลก

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจตนา ได้ถามความเห็นอาจารย์ ดร. ธนยพร เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน อาจารย์ ดร. ธนยพร อธิบายว่าในเวลานี้ความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของไทยมาจากภาคการท่องเที่ยวและบริการ การขายมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งไม่ได้

เป็น real sector ในทางเศรษฐศาสตร์ ต่างจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจีนซึ่งอยู่บนฐานของการพัฒนาอุตสาหกรรม นอกจากนี้ คนที่มีฐานะของไทยมักสนใจกิจกรรมการเก็งกำไรจากการเล่นหุ้น ซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดดอกและผลของเศรษฐกิจอย่างแท้จริง

4) หลังจาก ได้มีการอภิปรายกันเรื่องเนื้อหาในวิทัศน์อย่างกว้างขวาง ดร. วินัย ได้ขอทำความเข้าใจกับผู้เข้าร่วมโครงการว่า ในรอบหกเดือนแรกนี้ รู้สึกไม่สบายใจยิ่งที่ไม่มีงบประมาณให้แก่นักวิจัยยกเว้นค่าเบี้ยประชุมเพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม เมื่อผ่านระยะหกเดือนนี้ไปแล้ว ดร. วินัย มั่นใจว่าจะได้บทความวิจัยที่มีคุณภาพเกี่ยวกับการประเมินสถานการณ์ความรู้ของหัวข้อเรื่องอย่างหลากหลายจากทุกประเด็นที่ได้เสนอไว้ อย่างไรก็ตามได้คิดหาทางออกไว้เกี่ยวกับเรื่องงบประมาณ คือ เมื่อเริ่มโครงการฯ จริงๆ ที่จะเปิดโอกาสให้นักวิจัยได้รับเงินตอบแทนที่เหมาะสม และไม่ล้าหลังกับนักวิจัยในโครงการฯ อื่นๆ ของ สกว. นั่นคือ ผู้ทรงคุณวุฒิจะสนับสนุนให้นักวิจัยไปขอทุนในช่องทางปกติของ สกว. โดยจะยังคงมี core group และมีเงื่อนไขที่จะให้นักวิจัยที่ได้รับทุนยังคงอยู่ในอาศรมนักวิจัยต่อไป รองศาสตราจารย์ ดร.สมปอง คล้ายหนองสรวง รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ สกว. ได้อยู่สังเกตการณ์การประชุมในวันนี้ด้วยได้กล่าวว่า จะพยายามจัดหางบประมาณสนับสนุนที่เหมาะสมให้โครงการฯ ดำเนินต่อไปได้

จากนั้น ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจตนา ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการเขียนบทความวิจัยประเมินสถานการณ์ความรู้ว่า การเขียนบทความวิจัยประเภทนี้เพื่อแสดงว่าเราอยู่ในโลกของวิชาการและได้ติดตามความรู้ความก้าวหน้าของงานวิจัยที่ตนเองสนใจหรือกำลังทำงานวิจัยอยู่ และสามารถตอบได้ว่า องค์ความรู้โดยรวมอยู่ ณ ที่ใด และเราอยู่ ณ ที่ใด การประเมินสถานการณ์ไม่ได้หมายความว่าไปรวบรวมว่าใครทำอะไรไว้บ้าง แต่จะต้องวิเคราะห์ให้เห็นชัดเจนถึงคุณภาพของงานวิชาการที่สำคัญ ตลอดจนสามารถอภิปรายสนับสนุนหรือหักล้างทฤษฎีหรือข้อสมมุติฐาน และแสดงให้เห็นประจักษ์ว่านักวิจัยจะทำงานต่อยอดได้อย่างไร

ดร. วินัย ต้องการชี้ให้นักวิจัยทุกท่านเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการเขียนบทความวิจัยเพื่อประเมินสถานการณ์ความรู้ เพราะมีประสบการณ์ตรงเมื่อต้องเป็นบรรณาธิการวารสารฉบับหนึ่งและขอให้อาจารย์มหาวิทยาลัยในคณะวิชาเดียวกันเขียนบทความแสดงสถานการณ์ความรู้ปรากฏว่าแทบไม่มีใครส่งมาเลย หรือเขียนส่งมาอย่างเข้าใจผิด เช่น เสนอเรื่องความก้าวหน้าของหลักสูตรมาแทน ความจริงแล้วการเขียนงานวิจัยประเภทนี้ นักวิชาการทำได้เฉพาะในกรณีที่ท่านผู้นั้นไม่ “เรือ” วิชา การเขียนบทความวิชาการประเมินสถานการณ์ ไม่ได้มีรูปแบบที่ตายตัวเสมอไป คุณภาพของผู้รอบรู้สามารถกระตุ้นวงการวิชาการอย่างมีชีวิตชีวา จนบางครั้งทำให้ผู้เขียนและผู้ถูกเขียนถึงอาจไม่มองหน้ากันไปตลอดชีวิต ดร. วินัย ได้ส่งตัวอย่างบทความประเมินสถานการณ์ของศาสตราจารย์ ดร. ไมเคิล วิกเกอรี (Michael Vickery) เรื่อง **The Bayon: New Perspectives Reconsidered** ซึ่งค่อนข้างยาวมาให้นักวิจัยอ่านเป็นตัวอย่าง

ดร. ไมเคิล วิกเกอร์ ได้หยิบยกประเด็นสำคัญต่างๆ รวมทั้งงานวิจัยที่สำคัญทั้งหมดเกี่ยวกับปราสาทบายน (ไทยมาเรียกว่าโพชนันต์-ทิพพิมานของพระอินทร์) ที่นครธมมากล่าวถึงอย่างครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นภูมิหลังประวัติศาสตร์ คติความเชื่อเกี่ยวกับสถาปัตยกรรม แผนผังปราสาท ประติมานศาสตร์ และการตีความเอกสารชั้นต้น คุณูปการที่สำคัญของงานนี้คือการแสดงให้เห็นพัฒนาการขององค์ความรู้ จุดอ่อนและจุดแข็งของนักวิชาการในแต่ละเรื่องแต่ละประเด็นอย่างชัดเจน มีการวิพากษ์วิจารณ์ “รูปเคารพ” บุกทางวิชาการอย่างตรงไปตรงมา ไม่เว้นแม้กระทั่งเรื่อง “ลักขณวิทยา” (plagiarism) ของนักวิชาการที่มีชื่อเสียง

ผลของการประเมินสถานภาพความรู้ทางวิชาการสามารถออกมาในรูปของบทความวิจัยสองแบบ นั่นคือ การประเมินสถานภาพความรู้ของสาขาวิชา กับการประเมินสถานภาพความรู้เฉพาะประเด็น ในกรณีแรกผู้ศึกษามุ่งเน้นไปที่องค์ความรู้โดยรวมที่ทันสมัยของแต่ละสาขาวิชา (status of knowledge in a particular field) จึงเป็นการรวบรวมผลงานวิจัยทั้งหมดในสาขานั้น แล้วมาประเมินว่ามีพัฒนาการขององค์ความรู้อย่างไร ในกรณีหลัง ผู้ศึกษามุ่งเน้นไปที่สถานภาพปัจจุบันของการศึกษาประเด็นใดประเด็นหนึ่ง กล่าวคือ กรณีแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสำรวจผลงาน (biography-based) ส่วนกรณีหลังเป็นเรื่องของประเด็นการศึกษา (topic-based) แต่สิ่งที่ขาดไม่ได้จากการศึกษาในลักษณะนี้ คือ

1. ความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา
2. การสำรวจผลงานที่สำคัญให้ครบถ้วน (informative) เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน
3. การประเมินข้อมูลที่จะบอกได้ว่ามีความก้าวหน้าในสาขานั้น หรือประเด็นที่ศึกษานั้น ในทางใด ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษามีอะไรบ้าง พรหมแดนความรู้ปัจจุบันอยู่ที่ไหน และข้อโต้แย้งทางวิชาการมีอะไรบ้าง
4. การชี้ให้เห็นทิศทางของการวิจัยในปัจจุบัน
5. ความเชื่อมโยงของสาขาวิชาที่ประเมินกับสาขาที่เกี่ยวข้อง หรือประเด็นที่ศึกษากับความเป็นไปได้ในการวิจัยเชิงสหสาขาวิชา หรือการเชื่อมโยงกับประเด็นข้างเคียง
6. การชี้ให้เห็นโอกาส ช่องทางและความเป็นไปได้ ในการต่อยอดองค์ความรู้เดิมว่ามีเรื่องอะไรบ้าง สำหรับในกรณีที่ประเด็นศึกษาเฉพาะ สามารถจะชี้ให้เห็นว่านักวิจัยจะมีส่วนในการสร้างคุณูปการเพิ่มเติมได้อย่างไร

ในช่วงสุดท้ายของการประชุม ดร. วินัย เปิดโอกาสให้นักวิจัยพูดถึงอุปสรรคที่กำลังเผชิญอยู่หรือจะเผชิญในภายหน้า ทั้งนี้ อาจารย์ ดร. เนตรดาว เถาถวิล กล่าวว่า เดิมตั้งใจจะทำวิจัยเรื่องแรงงานสตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ได้รับการเสนอแนะจากหัวหน้าโครงการ ให้ขยายหัวข้อเป็นแรงงานในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย จึงเกรงว่าจะไม่สามารถทำได้ แต่ผมยังคงขอแนะนำให้ทำวิจัยในหัวข้อใหม่ เพราะยังไม่เคยมีงานศึกษาที่ให้ภาพรวม

ของแรงงานไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยสามารถจะทำงานวิจัยในลักษณะที่เป็น analytical history บนพื้นฐานของข้อมูลขั้นต้น อาจารย์เนตรดาว ยังอุทิศส่สำหรับต่อรองว่าขอเริ่มที่สมัยรัชกาลที่ 5 หลังการเลิกทาส ซึ่งผมไม่ขัดข้อง เพราะอย่างไรเสียต้องกล่าวถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์อยู่แล้วในบทต้น

ดร. วินัย กล่าวต่อที่ประชุมว่าในการดำเนินงานโครงการฯ นี้ ตนเป็นเสมือนเถ้าแก่ที่จะจัดร้านเอาสินค้าไว้บนชั้นวางของ เพราะฉะนั้น ต้องคำนึงถึงภาพรวมของร้านว่าส่วนไหนควรจะอยู่ที่ใด และผู้ซื้อหาสินค้านั้นต้องการอะไร นายของผมก็คือ เวลาที่เราทำงานวิจัยอะไรสักเรื่องหนึ่ง เรามักกำหนดประเด็นโดยเอาตัวเราเป็นที่ตั้ง ไม่ค่อยนึกถึงผู้ที่เอาไปใช้ประโยชน์ เพราะฉะนั้นการกำหนดหัวข้อวิจัย นอกจากต้องชัดเจน บอกครั่งเดียวรู้เรื่องแล้วควรคำนึงว่าคนอื่นเขาคาดหวังอะไรจากเรา

ก่อนปิดการประชุม ดร. วินัย ขอให้นักวิจัยทุกท่านทบทวนหัวข้อวิจัย แต่มีเพียงหัวข้อของคุณชัยพงษ์ สำเนียง เรื่อง “ทุนธุรกิจท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจสมัยใหม่: ศึกษากลุ่มทุนในภาคเหนือตั้งแต่รัชกาลที่ 5 ถึงปัจจุบัน (2558)” ซึ่งที่ประชุมอภิปรายกันแล้วเห็นว่าควรปรับให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเป็น “พัฒนาการของกลุ่มทุนและเครือข่ายธุรกิจภาคเหนือของประเทศไทย พ.ศ. 2446-ปัจจุบัน” ตามที่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภการ สิริไพศาล เสนอแนะ

ที่ประชุมมีมติร่วมกันว่านักวิจัยทุกท่านต้องส่งร่างบทความวิจัยภายใน**วันจันทร์ที่ 4 มกราคม 2558** มายังเลขานุการโครงการฯ ที่อีเมล trf.econ2015@gmail.com ซึ่งหากสามารถเขียนเป็นภาษาอังกฤษก็จะดียิ่ง แต่หากไม่ถนัดสามารถส่งเป็นภาษาไทยได้ ทั้งนี้ ดร. วินัย ขอเพียงอย่าให้เกิด NPG (Non-Performing Grants) และเนื่องจากข้อจำกัดเรื่องเวลาทำให้ไม่สามารถนัดประชุมพร้อมกัน ในกรณีที่ต้องการปรึกษาหารือกัน ดร. วินัย จะเป็นฝ่ายเดินทางไปพบนักวิจัยในแต่ละภูมิภาค และอาจารย์สดชื่น เสนอให้เลขานุการโครงการฯ จัดทำบัญชีรายชื่อนักวิจัยพร้อมอีเมล/เบอร์ติดต่อ ส่งให้กับนักวิจัยทุกท่าน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและติดต่อระหว่างกันโดยตรง

ระเบียบวาระที่ 2 การนัดประชุมครั้งต่อไป

ประธานฯ กล่าวปิดการประชุมเวลา 15.30 น. และแจ้งกำหนดการประชุมครั้งต่อไปว่าตรงกับ**วันพุธที่ 13 มกราคม 2558**

ปิดการประชุมในเวลา 15.30 น.

ผู้จัดรายงานการประชุม

นางสาวชลธิชา ขุนทอง

รายงานการประชุม

โครงการ “ศึกษาศาสนภาพความรู้เรื่องความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์” ครั้งที่ 2 ในวันพุธที่ 13 มกราคม 2559
ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 15 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ผู้เข้าร่วมประชุม

1.ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร	หัวหน้าโครงการฯ
2.ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจตนา นาควัชระ	ที่ปรึกษาโครงการฯ
3.ดร. เตช บุนนาค	ที่ปรึกษาโครงการฯ
4.ศาสตราจารย์ ดร. ฉัตรทิพย์ นาถสุภา	ที่ปรึกษาโครงการฯ
5.ศาสตราจารย์ ดร. สดชื่น ชัยประสาธน์	ที่ปรึกษาโครงการฯ
6.รองศาสตราจารย์ ดร. ชีรวัด ณ บ่อมเพชร	ที่ปรึกษาโครงการฯ
7.ศาสตราจารย์ ดร. อารยะ ปรีชาเมตตา	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
8.รองศาสตราจารย์.ดร.สมปอง คล้ายหนองสรวง	นักวิจัย
9.อาจารย์กมลทิพย์ ธรรมกัระติ	นักวิจัย
10.อาจารย์ ดร.กัลยาณี ทองเลี่ยมนา	นักวิจัย
11.อาจารย์ ดร.จันทิมา บรรจงประเสริฐ	นักวิจัย
12.อาจารย์จิรภูมิ หลอมประโคน	นักวิจัย
13.อาจารย์ ดร.เจสสิกา เวชบรรยงรัตน์	นักวิจัย
14.อาจารย์ ดร. ธนยพร จันทร์กระจำ	นักวิจัย
15.อาจารย์ธิษณา วีระเกียรติสุนทร	นักวิจัย
16.อาจารย์ธีรพร พรหมมาศ	นักวิจัย
17.นายชัยพงษ์ สำเนียง	นักวิจัย
18.อาจารย์พิมพ์อุมา ัญญธนกุล	นักวิจัย
19.อาจารย์เพชรรุ่ง เทียนปิวโรจน์	นักวิจัย
20.อาจารย์ลลิตา ภคเมธาวี	นักวิจัย
21.อาจารย์วิบูล ลิขิตมาลัย	นักวิจัย
22.อาจารย์วีระพงศ์ ยศบุญเรือง	นักวิจัย
23.ดร. ศุภฤติ ถาวรยุติการต์	นักวิจัย
24.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภการ สิริไพศาล	นักวิจัย
25.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศรี ชัยวณิชยา	นักวิจัย

26.อาจารย์อนันต์ สงเคราะห์	นักวิจัย
27.ผู้ช่วยศาสตราจารย์อลิสสา เลี้ยงรื่นรมย์	นักวิจัย
28.อาจารย์อังศุรักษ์ พรหมสุวรรณ	นักวิจัย
29.อาจารย์ ดร.อุณาโลม จันทร์รุ่งมณีกุล	นักวิจัย

ผู้ลาประชุม

1.ศาสตราจารย์ ดร. มิ่งสรรพ ขาวสะอาด	ที่ปรึกษาโครงการฯ
2.ศาสตราจารย์ ดร. ธเนศ อารณสุวรรณ	ที่ปรึกษาโครงการฯ
3.ศาสตราจารย์ ดร. เมธี ครองแก้ว	ที่ปรึกษาโครงการฯ
4.ศาสตราจารย์ ดร. ผาสุก พงษ์ไพจิตร	ที่ปรึกษาโครงการฯ
5.อาจารย์ ดร. เนตรดาว เกาถวิล	นักวิจัย
6.อาจารย์ ดร.จิราธร ชาติศิริ	นักวิจัย
7.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูมิรินทร์ บุตรอินทร์	นักวิจัย
8.นายภูวิน บุญยะเวชชีวิน	นักวิจัย

เริ่มประชุมเวลา 09.15 น.

ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร ประธานและหัวหน้าโครงการวิจัย เปิดการประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระดังต่อไปนี้

ระเบียบวาระที่ 1 รับรองรายงานการประชุมครั้งที่ 1 (อังคารที่ 20 ตุลาคม 2558)

รายงานการประชุมมีข้อแก้ไขดังต่อไปนี้

- 1) หน้า 3 ความรอบรู้ แก้ไขเป็น ความรู้
- 2) หน้า 3 เหมือน แก้ไขเป็น เช่นเดียว
- 3) หน้า 3 ทำไมไม่เอาทฤษฎีของคน แก้ไขเป็น เหตุใดไม่นำทฤษฎีของนักคิด
- 4) หน้า 3 ยังต้องเข้าคั่นคำว่า แก้ไขเป็น จำนวนไม่น้อยยังสนใจ
- 5) หน้า 3 ไวโอลิน แก้ไขเป็น เซลโล
- 6) หน้า 3 ผีปรี๊ดตัวโน้ต แก้ไขเป็น ผีปรี๊ดแบบผีกัด
- 7) หน้า 3 แทนที่จะเล่นยากๆ แก้ไขเป็น แทนที่จะบรรเลงงานยากๆ ไปเลย
- 8) หน้า 3 นักดนตรีชรา แก้ไขเป็น นักดนตรีอาวุโส
- 9) หน้า 3 พัฒนาตัวเองอยู่ แก้ไขเป็น เล่นดีขึ้นเรื่อยๆ

- 10) หน้า 4 ทำไมไม่มีผลงานที่อาจเป็นอนุสาวรีย์ แก๊ซเป็น เหตุใดไม่มีผลงานที่อาจเป็นแบบอย่างอันดีเยี่ยม
- 11) หน้า 4 บรรณานุกรม แก๊ซเป็น บรรณานุกรม
- 12) หน้า 4 พยานขึ้น แก๊ซเป็น ทะยานขึ้น
- 13) หน้า 5 ท่านอาจารย์เจตนา แก๊ซเป็น อาจารย์เจตนา
- 14) หน้า 6 ได้อยู่สังเกตการณ์การประชุมในวันนี้ด้วยได้กล่าวว่า แก๊ซเป็น ยืนยันว่า
- 15) หน้า 6 ไม่ได้หมายความว่า แก๊ซเป็น ไม่ได้หมายความว่าเพียงว่า
- 16) หน้า 7 biography-based แก๊ซเป็น bibliography-based
- 17) หน้า 7 ความเชื่อมโยง แก๊ซเป็น ความเชื่อมโยง
- 18) หน้า 7 ผม แก๊ซเป็น หัวหน้าโครงการ
- 19) หน้า 8 ผม แก๊ซเป็น อาจารย์วินัย
- 20) หน้า 8 คนอื่น แก๊ซเป็น ผู้อื่น
- 21) หน้า 8 ทุกท่านต้อง แก๊ซเป็น ทุกคนจะต้อง
- 22) หน้า 8 ดียิ่ง แก๊ซเป็น ยิ่งดี
- 23) หน้า 8 ขอเพียงอย่าให้เกิด NPG (Non-Performing Grants) แก๊ซเป็น ขอเพียงอย่าให้เกิดสิ่งที่อาจเรียกว่า NPG (non-performing grants)

ระเบียบวาระที่ 2 เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

1) อาจารย์ ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร แจ้งต่อที่ประชุมว่า จากการพิจารณาบทความส่งสถานภาพ ในเบื้องต้นที่นักวิจัยได้ส่งมายังโครงการฯ จำนวน 20 ชิ้น ขาดส่ง 2 ชิ้น ของอาจารย์ ดร. เนตรดาว เกาถวิล และอาจารย์วาทัญญู พักทอง พบว่า เกือบจะทั้งหมดเขียนมาในลักษณะบทความวิชาการเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษา หรือเป็นการเขียนในลักษณะ Literature review ซึ่งเป็นการประเมินว่าผู้ใดได้เสนอผลงานอะไรไว้บ้าง แต่ไม่ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดให้ทุกท่านศึกษาสถานภาพความรู้ (status of knowledge)

ทั้งนี้ อาจารย์ ดร. วินัย กล่าวว่า ก่อนการประชุมในวันนี้ท่านได้มีโอกาสสนทนาเรื่องผลงานวิจัยเบื้องต้นที่ส่งมาดังกล่าวกับศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจตนา เรื่องจุดอ่อนจุดแข็งที่ยังพบอยู่ หลายประเด็นเป็นเรื่องที่ทุกคนควรทราบ อาทิ การให้น้ำหนักแก่ทฤษฎีที่เกิดในโลกตะวันตก และนำมาใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับประเทศไทย หรือการติดยึดกับแนวคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนมองข้ามความสำคัญของปัจจัยด้านมนุษย์ ในการนี้ จึงได้เรียนเชิญศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจตนา ให้ช่วยบรรยายประสบการณ์ของท่านในการวิจัยจากประสบการณ์กว่า 50 ปี อีกครั้งหนึ่ง

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจตนา ตั้งคำถามกับนักวิจัยว่า ที่อยู่ของทฤษฎีในการวิจัยทางมนุษยศาสตร์อยู่ที่ไหน และท่านให้คำตอบเองว่า “หิ้งบูชา” ก่อนเสริมว่า ปัจจุบันนักวิชาการบางกลุ่ม

มีความเชื่อว่า ไม่สามารถที่จะวิจัยได้ถ้าไม่ใช้ทฤษฎี แต่ผล คือ เนื้อหาแผ่ว นอกจากนี้ ในการขอทุนจากหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย ส่วนหนึ่งของแบบฟอร์มการเขียนข้อเสนอโครงการมักกำหนดให้ระบุทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการวิจัย อาจารย์เจตนาเห็นว่า การตั้งทฤษฎีไว้ล่วงหน้าเป็นสิ่งอันตรายยิ่ง และได้ยกกรณีตัวอย่างต่างๆ ในเรื่องนี้ พร้อมให้ข้อคิดว่า ทฤษฎีควรพาเราเข้าใกล้ความจริงที่สุด ทฤษฎียอมเกิดขึ้นได้เรื่อยๆ การรู้จักทฤษฎีไม่เสียหายแต่ต้องใช้อย่างเหมาะสม

ดร. เตช บุนนาค ได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากการบรรยายของอาจารย์เจตนาว่า งานวิจัยด้านประวัติศาสตร์ไม่ควรเริ่มต้นด้วยทฤษฎี และกล่าวถึงวิทยานิพนธ์ที่ดีของชั้นของวุฒิสัย เรื่อง ศิลป์ และอาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ ว่าในงานดังกล่าวไม่มีทฤษฎีเลย มีเพียงข้อสังเกตอย่างกว้างๆ

นอกจากนี้ ดร. เตช ยังได้ยกกรณีตัวอย่างของบุตรสาวท่าน ที่ทำวิทยานิพนธ์ในสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กับอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งชำนาญในทฤษฎีสัมัยใหม่มากทฤษฎีด้วยกัน และปรารภว่า มีช่องว่างระหว่างท่านกับทฤษฎีเหล่านั้น ท่านค้นพบว่างานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีอาจนำไปสู่ “ความจริง” ชุดหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่ความจริงที่ได้จากประสบการณ์ เพราะตัวท่านเองเป็นตัวละครหนึ่งในบริบทงานค้นคว้าวิจัยนั้น

หลังการบรรยายของอาจารย์เจตนาและ ดร. เตช เป็นการการบรรยายพิเศษของ รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรวัต ฌ บ่อมเพชร เรื่อง **เอกสารตะวันตกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทยสมัยอยุธยา (Western documents on the Economic History of Thailand during the Ayutthaya period)** ซึ่งให้มุมมองเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง และให้สาระที่ส่วนมากไม่รู้มาก่อนจากเอกสารตะวันตกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ระเบียบวาระที่ 3 วาระสืบเนื่อง

นักวิจัยรายงานความก้าวหน้าของนักวิจัย เริ่มต้นจากงานของ อาจารย์ดร. เจสสิกา และอาจารย์ดร. ฌนยพร เรื่อง **“สิทธิและกรรมสิทธิ์ที่ดินกับการค้าของผลผลิตทางการเกษตรในประเทศช่วงรัชกาลที่ 5”** ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน อาจารย์เจตนาให้ความเห็นว่า งานที่น่าเสนออย่างขาดภาพของคน อาจารย์ธีรวัต แนะนำหนังสือ *Through travellers' eyes: an approach to early nineteenth-century Thai history* ของ B. J. Terwiel ซึ่งกล่าวถึงประชากรในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ ดร. จักรทิพย์ นาถสุภา ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นเรื่องการถือครองที่ดินเกี่ยวโยงกับพัฒนาการของทุนนิยม จากนั้นได้มีนักวิจัยเสนอผลงานอีกหลายท่าน อาทิ อาจารย์ธิษณา วีรเกียรติสุนทร ซึ่งประเมินสถานภาพเรื่อง **“พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ค.ศ. 1350-1855”** ได้กล่าวว่า แม้จะมีงานวิจัยจำนวนมากที่หัวข้อดูเหมือนจะเป็นการศึกษาาระบบเศรษฐกิจของลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา แต่เมื่อดูรายละเอียดแล้วกับเป็นเรื่องที่มุ่งเน้นเมืองหลวงเป็นศูนย์กลางเกือบทั้งสิ้น ดังนั้น จึงต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ให้ใหม่ อาจารย์

ดร.อุณาโลม จันทร์รุ่งมณีกุล เสนอเรื่อง “ประวัติ ศาสตร์เศรษฐกิจภาพยนตร์ไทยตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงทศวรรษ 2550” อาจารย์ชัยพงษ์ สำเนียง เสนอเรื่อง “พัฒนาการของกลุ่มทุนและเครือข่ายธุรกิจในพื้นที่ของประเทศไทย พ.ศ. 2446-ปัจจุบัน” อาจารย์เพชรรุ่ง เทียนปิวโรจน์ เสนอเรื่อง “พัฒนาการทางเศรษฐกิจภูมิภาคตะวันออกตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 23 ถึงทศวรรษ 2520” ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง และหัวหน้าโครงการฯ ให้คำแนะนำแก่อาจารย์ ดร. อุณาโลม ว่า ควรเปลี่ยนหัวข้อวิจัยจากเดิมให้มีจุดขายที่น่าสนใจยิ่งขึ้น คือ “120 ปี ธุรกิจภาพยนตร์ไทยในแง่มิติประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและสังคมไทย” ส่วนของอาจารย์ชัยพงษ์ มีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจยิ่งเหมือนเป็นบทความวิชาการที่เตรียมมาอย่างดี แต่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ประเมินสถานภาพความรู้

ระเบียบวาระที่ 4 การนัดประชุมครั้งต่อไป

ประธานฯ กล่าวปิดการประชุม และแจ้งกำหนดการประชุมครั้งต่อไปว่า ตรงกับ **พฤหัสบดีที่ 4 กุมภาพันธ์ 2559** และขอให้ท่านที่ปรับปรุงบทความประเมินสถานภาพความรู้เรียบร้อยแล้ว ส่งงานมายังเลขานุการฯ ภายในวันจันทร์ที่ 1 กุมภาพันธ์ 2559

ปิดการประชุมในเวลา 15.00 น.

ผู้จัดรายงานการประชุม

นางสาวชลธิชา ขุนทอง

รายงานการประชุม
โครงการ “ศึกษาศานภาพความรู้เรื่องความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ไทยในปริทัศน์ประวัติศาสตร์” (กลุ่มย่อย) ในวันเสาร์ที่ 30 มกราคม 2559
ณ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา

ผู้เข้าร่วมประชุม

1.ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร	หัวหน้าโครงการฯ
2.อาจารย์กมลทิพย์ ธรรมกิริระติ	นักวิจัย
3.อาจารย์ ดร.กัลยาณี ทองเลี่ยมนาค	นักวิจัย
4.นางสาวชลธิชา ชุนทอง	นักวิจัย
5.อาจารย์ลลิตา ภคเมธาวี	นักวิจัย
6.อาจารย์วีระพงศ์ ยศบุญเรือง	นักวิจัย
7.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภการ สิริไพศาล	นักวิจัย
8.ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิสรา เลี้ยงรินรมย์	นักวิจัย
9.อาจารย์อังศุรักษ์ พรหมสุวรรณ	นักวิจัย

เริ่มประชุมเวลา 13.00 น.

ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร ประธานและหัวหน้าโครงการวิจัย เปิดการประชุมและ
 ดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระดังต่อไปนี้

ระเบียบวาระที่ 1 เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

1) อาจารย์ ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร แจ้งต่อที่ประชุมว่า ขณะนี้มีนักวิจัยบางส่วนขอสละ
 สิทธิการเข้าร่วมวิจัยในโครงการฯ สองท่าน คือ อาจารย์ ดร. เนตรดาว เกาถวิล และอาจารย์
 อภินันท์ สงเคราะห์ เนื่องจาก มีภาระงานซึ่งต้นสังกัดมอบหมายให้รับผิดชอบจึงเกรงว่าจะมี
 เวลาไม่เพียงพอในการทำวิจัยครั้งนี้ แต่มีอาจารย์ ดร. วรพร ภูวงศ์พันธุ์ ภาควิชาประวัติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร เข้าร่วมทำวิจัยในหัวข้อ “ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา”
 แทนอาจารย์ธัชณา วีรเกียรติสุนทร ซึ่งลาศึกษาต่อ

จากนั้นหัวหน้าโครงการฯ แจ้งต่อที่ประชุมว่า การพิจารณาบทความสำรวจสถานการณ์
 ในเบื้องต้นที่นักวิจัยได้ส่งมายังโครงการฯ พบว่า เกือบทั้งหมดเขียนมาในลักษณะบทความ
 วิชาการเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษา หรือเป็นการเขียนในลักษณะ Literature review ซึ่ง

เป็นการประมวลว่าผู้ใดได้เสนอผลงานอะไรไว้บ้าง แต่ไม่ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดให้ทุกท่านศึกษาสถานภาพความรู้ (status of knowledge) การประชุมในครั้งนี้จึงมุ่งสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

อาจารย์วินัย อธิบายว่า วิธีการเขียนบทความสำรวจสถานภาพความรู้ นั้น อันดับแรกเรียง ลำดับงานศึกษาตามลำดับเวลา (chronology) ดูว่าที่ผ่านมา มีผู้ศึกษาเรื่องหรือประเด็นอะไรมากที่สุด งานชิ้นแรกปรากฏเมื่อไหร่ จากนั้นประเมินว่า สถานภาพความรู้ขณะนี้เป็นอย่างเช่นไร และให้นำงานของสาขาวิชา ขุนทอง นำเสนอความก้าวหน้าบทความสถานภาพความรู้ที่รับผิดชอบเรื่อง “เมืองกับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทยตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน” ต่อที่ประชุม ซึ่งที่ประชุมร่วมอภิปรายอย่างกว้างขวาง อาจารย์วินัย เสนอว่า ทฤษฎีของตะวันตกใช้ไม่ได้กับเมืองของไทย ส่วนของคำนำ อาจกล่าวถึงเรื่องกำเนิดเมือง ซึ่งมีปัจจัยสภาพแวดล้อม การรับวัฒนธรรมจากภายนอก เปรียบเทียบลักษณะการเกิดเมืองในอดีตกับปัจจุบันว่าต่างกันอย่างไร เมืองยุคต้นมักเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ขณะที่เมืองปัจจุบันมีการแทรกแซงจากปัจจัยอื่นๆ เช่น นโยบายรัฐ ทั้งนี้ ให้ดูสถิติรายได้มวลรวมของประเทศก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดูเรื่องเมืองคู่ เช่น หนองคาย-เวียงจันทน์ อุบลราชธานี-จำปาศักดิ์ และที่สำคัญกว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดเมืองอย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภการ สิริไพศาล นำเสนอความก้าวหน้าบทความสำรวจสถานภาพเรื่อง “พัฒนาการของกลุ่มทุนและเครือข่ายธุรกิจในภาคใต้ของประเทศไทย พ.ศ. 2446-ปัจจุบัน” ซึ่งที่ประชุมเห็นว่านำเสนอได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ อาจารย์ ดร. วินัย เสนอเพิ่มเติมว่า ให้พิจารณาสัดส่วนทุนต่างๆ ว่าไปลงตรงไหนเท่าไร

อาจารย์อังศุรักษ์ พรหมสุวรรณ นำเสนอความก้าวหน้าบทความสำรวจสถานภาพเรื่อง “การปรับตัวของกลุ่มธุรกิจท้องถิ่นเมืองน่าน พ.ศ. 2446 จนถึงปัจจุบัน” ซึ่งหัวหน้าโครงการฯ ขอให้ปรับหัวข้อเป็น “พัฒนาการของกลุ่มทุนและเครือข่ายธุรกิจในล้านนาตะวันออก พ.ศ. 2446 จนถึงปัจจุบัน”

อาจารย์กมลทิพย์ ธรรมกิริติ นำเสนอความก้าวหน้าบทความสำรวจสถานภาพเรื่อง “ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจภาคใต้ของไทยตั้งแต่สมัยโบราณถึงสิ้นคริสต์ศตวรรษที่ 15” ที่ประชุมร่วมอภิปรายอย่างกว้างขวาง และอาจารย์ ดร. วินัย ให้ข้อคิดเห็นว่า ประวัติศาสตร์ภาคใต้แบ่งเป็น 3 ช่วง ช่วงที่หนึ่ง ยุคโบราณถึงคริสต์ศตวรรษที่ 11 (สมัยราชวงศ์ชัง) ช่วงที่สอง การเข้ามาสืบบทบาทของอยุธยาเหนือภาคใต้ ช่วงที่สาม การตั้งสิงคโปร์ ใน ค.ศ. 1819 ซึ่งกลายเป็นจุดหมายใหม่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการวิจัยนี้ จึงเน้นช่วงตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 11 เป็นต้นมา และที่ประชุมได้ข้อสรุปว่าให้เปลี่ยนหัวข้อการศึกษาเป็น “การศึกษาประวัติศาสตร์เศรษฐกิจภาคใต้ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 11 ถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อลิสา เลี้ยงรื่นรมย์ และอาจารย์ ดร.กัลยาณี ทองเลี่ยมนาคนำเสนอความก้าวหน้าบทความสำรวจสถานการณ์ภาพเรื่อง “ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจข้าวในภาคใต้” ต่อที่ประชุม ทั้งนี้มีมติให้ปรับหัวข้อเป็น “ข้าวกับพัฒนาการ 2439-2550” และได้แนะนำโครงร่างงานวิจัยว่าต้องประกอบด้วยประเด็นต่างๆ อาทิ ภูมิศาสตร์ข้าว พันธุ์ข้าวและกระบวนการผลิต เป็นต้น

จากนั้น อาจารย์วีระพงศ์ ยศบุญเรือง รายงานความก้าวหน้าเรื่อง “ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจภาคใต้ฝั่งตะวันตกของไทย พ.ศ. 2325-2524” ทั้งนี้ หัวหน้าโครงการฯ ขอให้ปรับเป็น “ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจภาคใต้ พ.ศ. 1819-2524” และมอบให้อาจารย์ลลิตา ภคเมธาวีทำเรื่อง “ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจภูเก็ต พ.ศ. 2500-2550”

ปิดการประชุมในเวลา 17.00 น.

ผู้จัดรายงานการประชุม

นางสาวชลธิชา ชุนทอง

รายงานการประชุม
โครงการ “ศึกษาศานภาพความรู้เรื่องความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์” ครั้งที่ 3 ในวันพฤหัสบดีที่ 4 กุมภาพันธ์ 2559
ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 15 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ผู้เข้าร่วมประชุม

1	ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร	หัวหน้าโครงการฯ
2	ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจตนา นาควัชระ	ที่ปรึกษาโครงการฯ
3	ดร. เตช บุนนาค	ที่ปรึกษาโครงการฯ
4	ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. สดชื่น ชัย ประสาธน์	ที่ปรึกษาโครงการฯ ที่ปรึกษาโครงการฯ
5	ศาสตราจารย์ ดร. เมธี ครองแก้ว	ที่ปรึกษาโครงการฯ
6	ศาสตราจารย์อารยะ ปรีชาเมตตา	ที่ปรึกษาโครงการฯ
7	ศาสตราจารย์ ดร. ผาสุก พงษ์ไพจิตร	วิทยากรบรรยายพิเศษ
8	ศาสตราจารย์ (พิเศษ) วิชา มหาคุณ	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
9	รองศาสตราจารย์ ดร. สมปอง คล้ายหนองสรวง	นักวิจัย
10	อาจารย์ ดร. จันทิมา บรรจงประเสริฐ	นักวิจัย
11	อาจารย์จิรวิทย์ หลอมประโคน	นักวิจัย
12	อาจารย์ ดร. จิราธร ชาดิศิริ	นักวิจัย
13	อาจารย์ ดร. เจสสิกา เวชบรรยงรัตน์	นักวิจัย
14	อาจารย์ ดร. ธนยพร จันทร์กระจาง	นักวิจัย
15	อาจารย์ธีรพร พรหมมาศ	นักวิจัย
16	อาจารย์พิมพ์อุมา ธีรธนกุล	นักวิจัย
17	นายพิภู บุชบก	นักวิจัย
18	อาจารย์วิบูล ลินธุมาลย์	นักวิจัย
19	ดร. ศุภฤติ ถาวรยุติการต์	นักวิจัย
20	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อลิสสา เลี้ยงรื่นรมย์	นักวิจัย
21	อาจารย์ ดร. อุณาโลม จันทร์รุ่งมณีกุล	นักวิจัยและเลขานุการโครงการฯ
22	นางสาวชลธิชา ขุนทอง	

ผู้ลาประชุม

1	ศาสตราจารย์ ดร. มิ่งสรรพ ขาวสะอาด	ที่ปรึกษาโครงการฯ
2	ศาสตราจารย์ ดร. นัทรทิพย์ นาถสุภา	ที่ปรึกษาโครงการฯ
3	รองศาสตราจารย์ ดร. ชีรวัด ณ บ่อมเพชร	ที่ปรึกษาโครงการฯ
4	ศาสตราจารย์ ดร. ธเนศร์ อามรณ์สุวรรณ	ที่ปรึกษาโครงการฯ
5	อาจารย์กมลทิพย์ ธรรมกิริระติ	นักวิจัย
6	อาจารย์ ดร.กัลยาณี ทองเลี่ยมนาค	นักวิจัย
7	นายชัยพงษ์ สำเนียง	นักวิจัย
8	อาจารย์เพชรรุ้ง เทียนปิวโรจน์	นักวิจัย
9	อาจารย์ลลิตา ภคเมธาวี	นักวิจัย
10	อาจารย์วีระพงศ์ ยศบุญเรือง	นักวิจัย
11	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภการ สิริไพศาล	นักวิจัย
12	อาจารย์อังศุรักษ์ พรหมสุวรรณ	นักวิจัย
13	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูมิรินทร์ บุตรอินทร์	นักวิจัย
14	นายภูวิน บุญยะเวชชีวิน	นักวิจัย

เริ่มประชุมเวลา 09.15 น.

ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร ประธานและหัวหน้าโครงการวิจัย เปิดการประชุมและ
ดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระดังต่อไปนี้

ระเบียบวาระที่ 1 รับรองรายงานการประชุมครั้งที่ 2 (พุธที่ 13 มกราคม 2559)

รายงานการประชุมมีข้อแก้ไขดังต่อไปนี้

- 24) หน้า 1 รศ. ดร.สมปอง คล้ายหนองสรวง นักวิจัย แก้ไขเป็น รศ.ดร.สมปอง
คล้ายหนองสรวง รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
- 25) หน้า 4 เนื้อหาแผ่ว แก้ไขเป็น เนื้อหาไม่หนักแน่น
- 26) หน้า 4 ทฤษฎีย่อมเกิดขึ้นได้เรื่อยๆ แก้ไขเป็น การใช้ทฤษฎีอาจเป็นไปได้ที่ต้นทาง
กลางทางและปลายทางของการวิจัย
- 27) หน้า 4 วิทยานิพนธ์ที่ดีของชินของวุฒิชัย เรื่องศิลป์ แก้ไขเป็น วิทยานิพนธ์ที่ดี
ของ รศ.วุฒิชัย เรื่องศิลป์
- 28) หน้า 4 มีช่องว่างระหว่างท่าน แก้ไขเป็น มีช่องว่างระหว่างสภาพความเป็นจริง
- 29) หน้า 4 ผีปรี๊ดตัวโน้ต แก้ไขเป็น ผีปรี๊ดแบบผีกัด
- 30) หน้า 4 ท่านค้นพบว่า แก้ไขเป็น ท่านพบว่า
- 31) หน้า 4 ความจริงชุดหนึ่ง แก้ไขเป็น ข้อสรุป

32) หน้า 4 ตัด เพราะตัวท่านเองเป็นตัวละครหนึ่งในบริบทงานค้นคว้าวิจัยนั้น

33) หน้า 4 วีรเกียรติสุนทร แก้ใช้เป็น วีรเกียรติสุนทร

ระเบียบวาระที่ 2 เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

1) อาจารย์ ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร แจ้งต่อที่ประชุมว่า จากการทำงานในช่วงหกเดือนก่อนที่จะเข้าสู่การเริ่มโครงการวิจัย “ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์” พบปัญหาสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การขาดความเข้าใจในการเขียนบทความสำรวจสถานการณ์ความรู้ จำนวนหนึ่งเขียนมาเป็น literature review และนักวิจัยบางท่านยังคงยึดติดกับงานค้นคว้าที่เคยทำมาแล้ว 2) นักวิจัยในโครงการฯ ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางความคิดของศาสตราจารย์ดร. จักรทิพย์ นาถสุภา ซึ่งมองประวัติศาสตร์เศรษฐกิจเริ่มต้นที่ชุมชน 3) นักวิจัยหลายท่านไม่มีเวลาเพียงพอในการทำวิจัยจึงข้อสละสิทธิ์

ทั้งนี้ อาจารย์ ดร. วินัย กล่าวว่า ก่อนเริ่มการประชุมในวันนี้ท่านได้เชิญ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) วิชา มหาคุณ มาบรรยายเรื่อง “ขอบเขตและผลกระทบของการใช้อำนาจรัฐบังหลวงต่อพัฒนาการทางเศรษฐกิจของไทย” ศาสตราจารย์วิชา กล่าวว่า คำว่า “อำนาจอธิปไตย” นี้ปัจจุบันประเทศลาวยังใช้อยู่ แต่ไทยไม่นิยมแล้ว เปลี่ยนมาใช้คำว่า “ทุจริต” ที่ครอบคลุมมากกว่า ซึ่งตรงกับคำว่า “คอร์รัปชัน” เนื่องจาก หัวข้อนี้เป็นหัวข้อสำคัญ ศาสตราจารย์วิชาได้ใช้เวลาบรรยายเกือบสองชั่วโมง โดยมีสาระสำคัญดัง

1) ประเด็นหลักของการทุจริต คือ การใช้อำนาจของข้าราชการของรัฐโดยมิชอบ หรือ abuse of authority

2) การคอร์รัปชันเกิดขึ้นได้เพราะเป็นกระบวนการร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐภาคเอกชน และนักการเมือง ทั้งนี้ เครือข่ายของการคอร์รัปชันยังฝังรากลึกอยู่ในทุกหน่วยงานของทางราชการ

3) ผลกระทบของความเสียหายจากการคอร์รัปชันมีสองด้าน คือ ในด้านเศรษฐกิจซึ่งมีมูลค่านับแสนล้านบาทต่อปี ส่วนผลกระทบอีกด้านหนึ่งเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชนและสังคม อาทิ กรณีคลองด่าน หรือการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดิน หรือการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน

4) สำหรับหนทางที่จะแก้ไขลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยนั้น แม้เกือบจะเป็นไปไม่ได้ เพราะเป็นวิถีวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับของฝากของกำนัล และระบบอุปถัมภ์ แต่ยังมีหนทางในระยะยาวที่อาจแก้ปัญญได้บ้าง จากประสบการณ์ ศาสตราจารย์วิชามีข้อคิดสำคัญสองประการ คือ ประการแรก การต่อต้านคอร์รัปชันเริ่มจากภาคเอกชนและชาวบ้านที่ต้องต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิทำกิน และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ประการที่สอง การสร้างจิตสำนึกเรื่องความโปร่งใส เพราะการทุจริตมาพร้อมกับความคลุมเครือและปกปิดข้อมูล องค์การภาคเอกชนระหว่างชาติที่เรียกว่า International Transparency (องค์กรสำรวจความโปร่งใส) จัดตั้งขึ้นเพื่อ

กระตุ้นจิตสำนึกของคนในชาติต่างๆ ให้ใส่ใจปัญหาคอร์รัปชัน ในประเทศของตนเองโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ รายงานของ International Transparency ไม่ได้สมบูรณ์แบบเพราะมีผู้กล่าวหาว่า สะท้อนทัศนะของภาคธุรกิจเอกชนที่เข้ามาลงทุนในแต่ละประเทศ กระนั้นก็ตามรายงานนี้ ก็เป็นดัชนีชี้วัดความโปร่งใสที่ดีดัชนีหนึ่ง

ในรายงานปี 2015 ประเทศไทยมีความโปร่งใสในลำดับที่ 76 ซึ่งถือว่าต่ำตามความคาดหวัง และมีข้อสังเกตว่าประเทศในเอเชียและแอฟริกา ประสบชะตากรรมเช่นเดียวกัน ยกเว้นญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และฮ่องกง กรณีของฮ่องกงน่าสนใจเป็นพิเศษ เพราะย้อนหลังกลับไป 20 ปีก่อน ฮ่องกงมีปัญหาเรื่องคอร์รัปชันมาก แต่บัดนี้เป็นประเทศที่มีระดับการคอร์รัปชันต่ำ หรือกล่าวได้ว่าปัญหาดังกล่าวกำลังจะหมดไปจากวิถีวัฒนธรรม

ส่วนประเทศที่มีความโปร่งใสสูง ได้แก่ ประเทศในสแกนดิเนเวีย นิวซีแลนด์และออสเตรเลีย เป็นประเทศที่เกือบจะไม่มีปัญหาการคอร์รัปชันเลย คำว่า “ความโปร่งใสสูง” ในที่นี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญสามประการ 1) มีระดับประชาธิปไตยสูงและเคารพในสิทธิมนุษยชน 2) มีการเปิดเผยข้อมูลงบประมาณของราชการอย่างชัดเจน และ 3) ความพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบ เช่น แต่ละหน่วยงานราชการจะรายงานงบประมาณที่ได้รับและการใช้งบประมาณว่าเป็นไปอย่างไรอย่างเปิดเผย หลังการบรรยายที่ประชุมได้ร่วมกันอภิปรายซักถามอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับประเด็นเรื่อง คอร์รัปชันดังกล่าว

ระเบียบวาระที่ 3 วาระสืบเนื่อง

นักวิจัยรายงานความก้าวหน้าการสำรวจสถานภาพความในประเด็นที่แต่ละคนศึกษา เริ่มต้นจากงานของ อาจารย์จิรวิทย์ หลอมประโคน เสนอความก้าวหน้าการสำรวจสถานภาพความรู้เรื่อง “ธุรกิจค้าปลีกในสังคมไทยร่วมสมัย” ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันให้ข้อเสนอแนะอย่างกว้างขวาง และเสนอให้ปรับหัวข้อเป็น “ทุนธุรกิจการค้าสมัยใหม่กับสังคมไทย” ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ ดร. ผาสุก พงษ์ ไพจิต แนะนำให้อ่านงานของ เอนโด เช่น เรื่อง

Diversification Retail and Distribution in Thailand ซึ่งเกี่ยวข้องกับทุนธุรกิจการค้า

จากนั้น อาจารย์ ดร. ศุภฤติ ธารฤทธิการต์ เสนอเรื่อง “ถอดบทเรียนการทำสัญญาระหว่างรัฐไทยกับเอกชนต่างชาติ: กรณีศึกษาสัญญาก่อสร้างทางรถไฟสายกรุงเทพ-นครราชสีมา” อาจารย์ ดร. จันทิมา บรรจงประเสริฐ เสนอเรื่อง “ธุรกิจสื่อหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงศตวรรษที่ 21” ทั้งนี้ที่ประชุมมีมติให้ปรับเป็น “วิวัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจสื่อโฆษณาไทยตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงศตวรรษที่ 21 ต่อมิติทางสังคมของคนไทย” อาจารย์ วิบุล สินธุมาลย์ และอาจารย์ธีรพร พรหมมาศ เสนอเรื่อง “ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มแม่น้ำน่าน ค.ศ. 1855-1961” อาจารย์พิมพ์อุมา ธีรธนกุล เสนอเรื่อง “โครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกกับเศรษฐกิจไทย” ที่ประชุมเห็นพ้องว่าควรปรับขอบเขตการศึกษาและหัวข้อเป็น “โครงสร้าง

พื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกกับเศรษฐกิจในภาคเหนือของไทย (รัชกาลที่ 5- ปัจจุบัน)”
 ลำดับสุดท้ายอาจารย์จิราธร ชาดิศิริ เสนอเรื่อง “กลุ่มชาวต่างชาติที่มีบทบาทต่อการ
 เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมสมัยธนบุรี 2310” ซึ่งที่ประชุมขอให้ปรับเป็น “พัฒนาการ
 ทางเศรษฐกิจของไทยตั้งแต่สมัยปลายอยุธยาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 3”

ระเบียบวาระที่ 4 การนัดประชุมครั้งต่อไป

ประธานฯ กล่าวปิดการประชุม และกำหนดให้ส่งงานสำรวจสถานการณ์ภาพความรู้แบบ
 สมบูรณ์มายังเลขานุการโครงการฯ ภายในวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2559 ทั้งนี้ ในการประชุมครั้ง
 ต่อไป ทางโครงการฯ จะแจ้งอีกครั้งโดยทั่วกัน

ปิดการประชุมในเวลา 16.00 น.

ผู้จัดรายการการประชุม

นางสาวชลธิชา ขุนทอง

รายงานการประชุม

โครงการ “ศึกษาศานภาพความรู้เรื่องความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์” (กลุ่มย่อย) ในวันอาทิตย์ที่ 28 กุมภาพันธ์ 2559

ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร	หัวหน้าโครงการฯ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรพร ภูวงศ์พันธุ์	นักวิจัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภการ สิริไพศาล	นักวิจัย
4. อาจารย์อังศุรักษ์ พรหมสุวรรณ	นักวิจัย
5. นายชัยพงษ์ สำเนียง	นักวิจัย
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรชัย นาคสีทอง	ผู้ร่วมประชุม
7. นางสาวชลธิชา ขุนทอง	นักวิจัยและเลขานุการโครงการฯ

เริ่มประชุมเวลา 09. 30 น.

ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร ประธานและหัวหน้าโครงการวิจัย เปิดการประชุมและ
ดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระดังต่อไปนี้

ระเบียบวาระที่ 1 เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

1) อาจารย์ ดร. วินัย พงศ์ศรีเพียร แจ้งต่อที่ประชุมว่า เนื่องจากในการประชุมโครงการ
ครั้งแรกที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยนั้น ศาสตราจารย์ ดร. มิ่งสรรพ ขาวสะอาด ได้
เสนอให้นักวิจัยในโครงการฯ ทำการสำรวจสถานภาพการศึกษาประเด็นที่ตนต้องการทำวิจัยก่อน
ในขั้นต้น ขณะนี้ ทางโครงการฯ ได้ทำตามแนวคิดดังกล่าวซึ่งเป็นประโยชน์ยิ่ง

ในการประชุมครั้งนี้ มีนักวิจัยหลายท่านที่ศึกษาเรื่องกลุ่มทุนในพื้นที่ต่างๆ หัวหน้า
โครงการฯ จึงแนะนำหนังสือของพรณี บัวเล็ก เรื่อง “นายทุนไทย” และชี้แจงว่าขอให้งานวิจัยที่
นักวิจัยในโครงการฯ จะทำต่อไป พยายามไม่ซ้ำกับประเด็นที่หนังสือดังกล่าวเสนอแล้ว งานที่จะ
ศึกษานั้นไม่ใช่งานเศรษฐศาสตร์แต่เป็นงานประวัติศาสตร์ ที่ศึกษาในมุมมองใหม่ มองในภาพรวม
ไม่ใช่มุ่งเฉพาะชุมชน ขนาดความยาวไม่เกิน 150 หน้า ทั้งนี้ หัวหน้าโครงการฯ กล่าวว่า งานเรื่อง
แรงงานชิ้นแรกเป็นของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ

จากนั้น หัวหน้าโครงการฯ ขอให้ที่ประชุมเสนอความก้าวหน้างานที่ตนศึกษา เริ่มจาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรพร ภูวงศ์พันธุ์ ซึ่งศึกษาเรื่อง “ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจกลุ่มแม่น้ำ

เจ้าพระยา” แทนอาจารย์ธิดา วีรเกียรติสุนทร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรพร กล่าวต่อที่ประชุมว่า ได้อ่านงานสำรวจสถานการณ์ที่อาจารย์ธิดา ทำไว้เดิมแล้ว และมีข้อคิดเห็นว่ามีข้อมูลหลากหลายแต่ยังไม่ชัดเจน หัวหน้าโครงการ กล่าวว่า ในการศึกษาเรื่องนี้ควรเริ่มจากการนิยามพื้นที่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ว่ามีพื้นที่ย่อยอะไรบ้างบ้าง แต่ละพื้นที่เหมือนหรือต่างกันอย่างไร นอกจากนี้ ให้ดูเมืองตรี ในกฎหมายตราสามดวงเป็นที่ตั้ง เพราะเมืองตรีมีความสำคัญที่สุดในระบบการปกครอง ทั้งในด้านการเกณฑ์กำลังพล ทรัพยากร เป็นต้น งานที่จะศึกษาขอให้ศึกษาในเชิงวิเคราะห์ ระยะเวลาการศึกษาจะถึงสมัยสนธิสัญญาโบวริง

นางสาวชลธิชา ขุนทอง เสนอความก้าวหน้า บทความสำรวจสถานการณ์เรื่อง “เมืองกับประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่สมัยโบราณถึงปัจจุบัน” และที่ประชุมได้ร่วมกันทำโครงร่างการวิจัย ดังนี้

บทที่ 1: บทนำ

- 1.1 เชื่อมกับปัจจุบัน
- 1.2 สถานภาพความรู้ในปัจจุบัน
- 1.3 แหล่งข้อมูลการศึกษา

บทที่ 2: ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจและปัจจัยที่กระทบต่อเศรษฐกิจเมือง

- 2.1 ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ
- 2.2 นโยบายการเมืองและเศรษฐกิจ
- 2.3 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

บทที่ 3: เมืองในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย

- 3.1 เมืองยุคโบราณ
- 3.2 เมืองสมัยหลังสนธิสัญญาโบวริง

บทที่ 4: แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับเมือง

นายชัยพงษ์ สำเนียง เสนอความก้าวหน้าบทความสำรวจสถานการณ์เรื่อง “พัฒนาการของกลุ่มทุนและเครือข่ายธุรกิจในภาคเหนือของประเทศไทย พ.ศ. 2446-ปัจจุบัน” ซึ่งต้องการศึกษาทุนโดยแบ่งเป็นประเภทต่างๆ เช่น ทุนป่าไม้ ทุนยาสูบ ทุนการค้า ทุนข้ามชาติ ทุนท่องเที่ยว ทุนแต่ละประเภทมีพลวัตและสร้างสายสัมพันธ์กับทุน รัฐ และกลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นอย่างไร เหตุผลในการเริ่มต้นช่วงเวลาที่ศึกษาใน พ.ศ. 2466 เพราะ เป็นปีที่มีการผนวกดินแดนล้านนาเข้ากับสยามอย่างชัดเจนหลังเหตุการณ์กบฏเงี้ยว ที่ประชุมได้ร่วมอภิปรายกันอย่าง

กว้างขวางและมีมติให้ปรับหัวข้อเป็น “ความเคลื่อนไหวของกลุ่มทุนและเครือข่ายธุรกิจ
ภาคเหนือของประเทศไทย พ.ศ. 2446- ปัจจุบัน” และร่วมกันทำโครงร่างการวิจัย ดังนี้

บทที่ 1: บทนำ

1.1 เชื่อมกับปัจจุบัน

1.2 สถานภาพความรู้ในปัจจุบัน

1.3 แหล่งข้อมูลที่ศึกษา

บทที่ 2: กลุ่มทุนภาคเหนือ ประกอบด้วย ความเป็นมาของกลุ่มทุน ลักษณะของกลุ่มทุน

บทที่ 3: กลุ่มทุนช่วง พ.ศ. 2446-2475 ลักษณะเด่น คือเป็นทุนที่เกี่ยวข้องกับการสัมปทาน

บทที่ 4: กลุ่มทุนช่วง พ.ศ. 2475-2500 ลักษณะเด่น คือเป็นทุนที่อิงกับการเมือง

บทที่ 5: พ.ศ. 2500-2540 กำเนิดของกลุ่มทุนใหม่

บทที่ 6: พ.ศ. 2540 กลุ่มทุนกับการสร้างฐานทางการเมือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภการ สิริไพศาล นำเสนอความก้าวหน้าบทความตรวจสอบ
สถานภาพเรื่อง “พัฒนาการของกลุ่มทุนและเครือข่ายธุรกิจภาคใต้ของประเทศไทย พ.ศ.
2446-ปัจจุบัน” ทั้งนี้ที่ประชุมมีมติให้ปรับหัวข้อเป็น “การปรับตัวของกลุ่มทุนและเครือข่าย
ธุรกิจท้องถิ่นในภาคใต้ของประเทศไทย พ.ศ. 2462-ปัจจุบัน” และร่วมกันทำโครงร่างการวิจัย
ดังนี้

บทที่ 1: บทนำ

1.1 เชื่อมกับปัจจุบัน

1.2 สถานภาพความรู้ในปัจจุบัน

1.3 แหล่งข้อมูลที่ศึกษา

บทที่ 2: กลุ่มทุน

บทที่ 3: โครงสร้างทางเศรษฐกิจและการค้าท้องถิ่นภาคใต้ก่อนปี 2462

บทที่ 4: พลวัตการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจภาคใต้หลังการเข้ามาของทุนตะวันตกและทุนต่าง
ถิ่น

บทที่ 5: กำเนิดและพัฒนาการของกลุ่มทุนท้องถิ่นและเครือข่ายการค้าในภาคใต้ พ.ศ. 2500-
2530

บทที่ 6: การปรับตัวของกลุ่มทุนและเครือข่ายธุรกิจท้องถิ่นในภาคใต้ พ.ศ. 2530-ปัจจุบัน

อาจารย์อังศุรักษ์ พรหมสุวรรณ นำเสนอความก้าวหน้าบทความสำรวจสถานการณ์ภาพเรื่อง “กลุ่มธุรกิจท้องถิ่นในลุ่มแม่น้ำน่านจาก พ.ศ. 2446 จนถึงปัจจุบัน” ที่ประชุมได้ร่วมอภิปรายกันอย่างกว้างขวางและมีมติให้ปรับหัวข้อเป็น “การปรับตัวของกลุ่มธุรกิจท้องถิ่นในลุ่มน้ำตะวันออก พ.ศ. 2407 จนถึงปัจจุบัน” และร่วมกันทำโครงร่างการวิจัย ดังนี้

บทที่ 1: บทนำ

1.1 เชื่อมกับปัจจุบัน

1.2 สถานภาพความรู้ในปัจจุบัน

1.3 แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษา

บทที่ 2: กลุ่มทุน

บทที่ 3: กลุ่มทุนช่วง พ.ศ. 2407–2475 (กลุ่มทุนท้องถิ่น: เจ้านครรัฐ)

บทที่ 4: กลุ่มทุนช่วง พ.ศ. 2475–2540 (การก่อตัวกลุ่มทุนท้องถิ่นสมัยใหม่)

บทที่ 5: กลุ่มทุนช่วง พ.ศ. 2540 – ปัจจุบัน (การปรับตัวของกลุ่มทุนท้องถิ่นต่อทุนนิยม)

หลังการวางโครงร่างงานวิจัย ที่ประชุมพิจารณาเรื่องการประชุมวิชาการ “ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย: สถานภาพความรู้ในปัจจุบัน” เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยของนักวิจัยในโครงการฯ และมีมติว่า กำหนดจัดในวันพฤหัสบดีที่ 28 และวันศุกร์ที่ 29 เมษายน 2559 ณ ห้องประชุม ชั้น ๖ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ตลิ่งชัน กรุงเทพฯ

ปิดการประชุมในเวลา 15.30 น.

ผู้จัดรายการการประชุม

นางสาวชลธิชา ชุนทอง

ภาพการดำเนินงานกิจกรรม

การศึกษาดูงานและพบผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิวา ศุภจรรยา ผู้เชี่ยวชาญด้านธรณีวิทยา
และเมืองโบราณ ณ สถาบันถิ่นฐานไทยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในระหว่างวันเสาร์ที่ 26
ถึงวันอาทิตย์ที่ 27 กันยายน 2558 เพื่อให้ข้อคิด แนวทางการวิจัย และแลกเปลี่ยน
ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยของโครงการฯ

การประชุม

โครงการ “ศึกษาสถานภาพความรู้เรื่องความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์” ครั้งที่ 1 ในวันอังคารที่ 20 ตุลาคม 2558
ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 15 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

การประชุม

โครงการ “ศึกษาสถานภาพความรู้เรื่องความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์” ครั้งที่ 2 ในวันพุธที่ 13 มกราคม 2559
ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 15 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

การประชุม

โครงการ “ศึกษาสถานภาพความรู้เรื่องความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์” (กลุ่มย่อย) ในวันเสาร์ที่ 30 มกราคม 2559

ณ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา

การประชุม

โครงการ “ศึกษาสถานภาพความรู้เรื่องความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์” ครั้งที่ 3 ในวันพฤหัสบดีที่ 4 กุมภาพันธ์ 2559
ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 15 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

โครงการ “ศึกษาศานภาพความรู้เรื่องความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ไทยในปริทรรศน์ประวัติศาสตร์” (กลุ่มย่อย) ในวันอาทิตย์ที่ 28 กุมภาพันธ์ 2559
ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

